ADRIA

JEDNODNIÓWKA FILMOWA

Styczeń 1938 rok

Radom, ul. Moniuszki Nr. 15, tel. 13-78

ŚWIĘTO FILMU POLSKIEGO w RADOMIU.

DYREKCJA KINA ADRIA *ma* zaszczyt zawiadomić Społeczeństwo radomskie, że w dniu 31 stycznia 1938 r. rozpocznie wyświetlanie dawno oczekiwanego filmu p. t.

Kościuszko pod Racławicami

Film powyższy został stworzony nakładem wysiłków i kosztów — nie mających sobie równych w dziejach produkcji polskiej. „KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI" stanowi drogocenny wkład do polskiej sztuki filmowej. Ministerstwo Oświaty uznało wysokie wartości historyczne, kulturalne i artystyczne tego filmu. Recenzenci najpoważniejszych dzienników i czasopism polskich zgodnie wyrazili uznanie dla tego obrazu. Publiczność w stolicy przyjęła ten film entuzjastycznie.

Film poprzedzony tak zaszczytnymi sukcesami oddajemy Publiczności radomskiej, przepojeni radością, że kinu naszemu przypadło w udziale wyświetlanie obrazu, stanowiącego chlubę produkcji polskiej.

DYREKCJA KINA ADRIA.



POSTACIE HISTORYCZNE:

Tadeusz Kościuszko	Tadeusz Białoszczyński
Bartosz Głowacki	Franciszek Dominiak
Brygadier Madaliński	Bogusław Samborski
Generał Wodzicki	Józef Węgrzyn
Hetman Ożarowski	Tadeusz Frenkiel
Ambasador Otto bar. von Igelström	Gusław Buszyński
Generał Tormasow	Marcin Bay-Rydzewski

OSOBY DRAMATU:

Hanka	Elżbieta Barszczewska
Porucznik Milewski	Witold Zacharewicz
Rotmistrz Brochocki	Jur Pichelski
Sierżant Biedroń	Jan Kurnakowicz
Matka	Zofia Dobrzańska
Ciotka Hanki	Wanda Jarszewska
Stryj	Julian Krzewiński
Proboszcz	Eugeniusz Poręba
Dobosz	Henryk Widłaś.

Scenariusz: Stanisław Urbanowicz. Kierownictwo histo yczne: Prof. Adam Stebelski. Opracowanie liter. i dialogi: Wacław Gąsiorowski. Kierownictwo wojskowe: Rtm. Stanisław Gepner. Kompozycja i kier. muz.: Prof. Jan Maklakiewicz.

Formacje wojskowe: P o l s k i e — Kawaleria Narodowa, Brygada Madalińskiego, Brygada Mangeta, Piechota Wodzickiego, Kosynierzy, Strzelcy. R o s y j s k i e — Jegry Tormasowa, Dragoni Rachmanowa, Kozacy Denisowa, Pułk Grenadierów im. Katarzyny II. Husarzy Muromcewa, Jekaterynosławski pułk piechoty. Artylerja.

Wolność... Równość... Braterstwo...

Na marginesie filmu

Kościuszko pod Racławicami



W filmie „Kościuszko pod Racławicami" zostały przedstawione czasy, gdy niepodzielną władzę na ziemiach Rzeczypospolitej dzierżył ambasador rosyjski — Igelström — despota, który gnębił i tępił wszystko co miało znamię polskości. Pod okiem króla polskiego i polskiego rządu dokonywały się areszty i rewizje, wszędzie czyhało szpiegostwo, panoszyły się denuncjacje. Przemoc rosyjska srożyła się, jak w podbitej prowincji.

Prześladowania te nie potrafiły jednak zabić w duszach Polaków uczucia patriotyzmu. Wśród młodzieży szlacheckiej, mieszczańskiej i włościańskiej idea zbrojnego wystąpienia przeciw obcej przemocy stawała się z każdym dniem popularniejsza i z każdym dniem zyskiwała coraz więcej zapalonych zwolenników.

Brakło tylko człowieka, któryby tę rozpaloną płomieniem buntu masę potrafił zorganizować i popchnąć w ogień walki z gnębicielami. Opinia powszechna widziała tylko jednego męża godnego na to stanowisko —Tadeusza Kościuszkę.

Kościuszko stanął na czele powstania. Pod hasłem równouprawnienia wszystkich warstw narodu, pod hasłem równości, wolności i braterstwa zjednoczył pod swym sztandarem wszystkich myślących i czujących po polsku patriotów. Na rynku krakowskim złożył przysięgę na wierność Narodowi i ruszył w bój z nawałą moskiewską.

Szereg mniejszych i większych potyczek, aż przyszło do decydującej rozprawy pod Racławicami, gdzie przeciwko krociom wojsk moskiewskich stanęła szczupła armia powstańców. Ożywieni wolą zwycięstwa Polacy rozgromili Moskali.

Z niebywałym realizmem została na ekranie przedstawiona epopea bohaterstwa Polaków w okresie powstania Kościuszkowskiego. Na tle zawieruchy wojennej rozgrywa się wzruszajaca historia rywalizacji dwóch oficerów polskich o piękną dziewczynę.

Chłopcy! Weźcie mi te armaty!

Wspaniała wizja bitwy pod Racławicami



Na olbrzymim polu, jak daleko okiem sięgnąć, ciągnęły się zastępy chłopów, odzianych w barwne sukmany. Las kos strzelał ku niebu błyszczącymi ostrzami.

Naczelnik spiął konia ostrogami. Zatrzymał się przed pierwszym szeregiem. Objął wzrokiem żołnierzy, zapatrzonych w Niego, jak w Święty Obraz. Stanął w strzemionach, dobył szabli, i wskazując w kierunku, gdzie znajdował się wróg, krzyknął: Chłopcy! Weźcie mi te armaty!

Jak huragan ruszyli przed siebie. Z ogniem w oczach, z radosną wolą zwycięstwa parli na wroga. Szczęk oręża brzmiał, jak piękna i wzniosła melodia zwycięstwa.

Jak wysłannicy śmierci kosili swych przeciwników, którzy opuszczali stanowiska i w popłochu rzucali się do ucieczki. W ciągu krótkiego czasu stali się panami sytuacji.

To była sztuka nielada. Wykrzesać w tłumie statystów wolę zwycięstwa, wykuć na ich twarzach uwielbienie dla wodza i postanowienie zgnębienia wroga, wlać w nich entuzjazm, któryby porywał i kazał wierzyć w prawdziwość ich przeżyć i czynów. Reżyser dokonał tej sztuki. Jak żaden inny reżyser potrafi on operować masami i wydobyć z nich maksimum ekspresji. Scena zdobycia armat przez chłopów będzie niewątpliwie należała do najlepszych osiągnięć artystycznych filmu batalistycznego.

Twórcy filmu historycznego p. t. „Kościuszko pod Racławicami" mieli do rozwiązania problem dotąd nieznany przy realizacji polskiego filmu. Wielki trud przedstawiała mianowicie sprawa wyżywienia podczas zdjęć olbrzymiego sztabu artystycznego i technicznego. Bodaj po raz pierwszy przy realizacji filmu polskiego zorganizowano specjalną kuchnię polową.

* * *

Racławice — to ostatni promień Polski Niepodległej.

Kościuszko — to nie tylko wódz i bohater dwóch światów. To wielki duch obywatela — demokraty, to duch płomienny, całą Polskę obejmujący w osobach wszystkich Jej obywateli, bez różnicy stanów.

Polska wydała wielu królów i wodzów pełnych sławy. Wśród nich świeci, jak diament najczystszej wody, promienna, nieskazitelna i ofiarna postać NACZELNIKA TADEUSZA KOŚCIUSZKI.

Krew i życie dla Ojczyzny



Idą, idą KOSYNIERZY, jak za matką pszczoły,
Bartosz wiedzie lud wioskowy, dziarski i wesoły.
Na wojenkę — kosa w rękę, kobiałka przez ramię,
Na chorągwi „Częstochowskiej" Przenajświętsze Znamię

Przyciągnęli przed kościołek, ksiądz ich wita w progu,
Siermiężnego bohatera ofiaruje Bogu,
Który idzie bronić Ziemi, jak matki rodzonej,
Krew i życie dla Ojczyzny — oto jego plony.

Wiara! Bracia! Przez Bóg żywy!... polski ludu rolny,
Zrzuć z siebie moskiewskie jarzmo! bij, a będziesz wolny!
Puszczaj kosy na te chwasty, co ci zboże głuszą!
Kochaj Polskę nie połową, ale całą duszą.

Głosy prasy polskiej o filmie „Kościuszko pod Racławicami"

„Wysiłek producenta i reżysera został uwieńczony najlepszymi rezultatami. Fragmenty z wielkiej karty historii powstania kościuszkowskiego i bohaterskiej bitwy pod Racławicami zobrazowane są z porywającą prawdą i stawiają film na odpowiednim poziomie".

„Film robi imponujące wrażenie. Entuzjazm ogarnia widownię, która przyjmuje, istotnie wspaniały, brawurowy atak kosynierów gromkimi oklaskami".

„Kościuszko w genialnej interpretacji świetnego artysty Tadeusza Białoszczyńskiego, wspaniała gra Kurnakowicza w roli sierżanta Biedronia, doskonały w ekspresji, sile i temperamencie Samborski, jako brygadier Madaliński, nieporównany Dominiak, jako Bartosz Głowacki i magnes nad magnesy — prześliczna i przemiła Barszczewska — oto zespół na najwyższym poziomie„.

„Pełna wyrazu, wzruszająca i piękna przysięga Kościuszki na Rynku Krakowskim, jest ujęta malarsko wspaniale, jakby żywcem zeszła z obrazu Kossaka".

„Wartość filmu nie ogranicza się do zobrazowania epok z historyczną ścisłością, a zawiera się w jego kinetyczności. Wspaniały „język filmowy" — zwarty, jędrny, pełen dynamiki, przemawia z obrazu do nas siłą swych wysokich wartości".

„Punktem kulminacyjnym jest sławna bitwa pod Racławicami. Ten fragment końcowy doprawdy zdumiewa rozmachem, potęgą i obrazowością. Tak cudownie podanych scen batalistycznych nie widzieliśmy dotąd w polskim filmie".

„Tak właśnie walczyli nasi przodkowie, tak ustawiano wojska podczas walk, tak właśnie rękami twardemi od pługa zdobywała wiara chłopska moskiewskie armaty".

„Bohaterką dramatu jest Elżbieta Barszczewska, która stworzyła piękną i wzruszającą kreację. Wspaniale wypadł Franciszek Dominiak. Każde jego ukazanie się na ekranie wzrusza i porywa. Dużo czaru młodości i siły dramatycznej mieli Witold Zacharewicz i Jerzy Pichelski. Zdjęcia soczyste, plastyczne, niemal stereoskopowe,— na najwyższym poziomie".



KOŚCIUSZKO pod RACŁAWICAMI

Hej!... rozdzwonił się radośnie Stary Zygmunt z wieży...
Niewstrzymany, rozhukany dźwięk po Polsce bieży.
A w Krakowie tłumy ludu przed Panną [Maryją,
Trąby grają, serca tają, werble w bębny biją.

A pośrodku, z licem bladem, jak żołnierz poślední...
To Kościuszko-Wódz Naczelny, wkoło-ludzie biedni.
Stanął, rękę wzniósł ku niebu i zaprzysiągł Bogu,
Że nam wszystkie krzywdy nasze odbije na wrogu.

MINISTERSTWO
Wyznań Religijnych i Ośw.
Publicznego

Warszawa
Dnia 14 stycznia 1938 r.
Nr. Szt. 146/38.

Film p.t. „Kościuszko pod Racławicami"

Ministerstwo W. R. i O. P. poleca uwadze Kuratoriów film p. t. „Kościuszko pod Racławicami" jako zasługujący na obejrzenie przez młodzież szkół powszechnych i średnich.

Naczelnik Wydziału
(Dr. Wł. Zawistowski)

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Urząd Wojew. Śląski, Wydz. Ośw. Publ.
Liceum Krzemienieckie.

Śpiewki żołnierskie z filmu „Kościuszko pod Racławicami"

Niechaj się z moskalem
kuma hetman polny
A my szablą chcemy
dobyć Polski wolnej.
Zmykaj, Igelstrômie,
ze swymi sołdaty,
Bo ci w naszym kraju
tęgie spuścim baty.
Albo Ty, hetmanie,
...dziesz stawał z nami.
...Cię przepędzim
...azem z moskalami.

Zmykaj, Igelströmie,
powiedz Katarzynie,
Że póki żyjemy
Polska nie zaginie.
Ej, oficerowie,
Katarzyny sługi,
Już swawoli waszej
u nas czas niedługi
Szelmy i hultaje,
kpy i pijanice
Marsz do Petersburga
fora zagranicę.



Wizyta w atelier filmowym
podczas zdięć do filmu
Kościuszko pod Racławicami

— Obywatele! Przybyłem na wezwanie Starszych Narodu, aby stanąć na czele kraju i wojska, aby poświęcić Ojczyźnie życie nasze, jako jedyne dobro, którego nam jeszcze tyrania wydrzeć nie zdołała.

Tym zdaniem rozpoczyna Kościuszko swą mowę do obywateli, wygłoszoną w sali ratusza krakowskiego. Słuchają go przedstawiciele wszystkich stanów: księża, senatorowie, rajcy miejscy, kupcy, rzemieślnicy, — czterystu wiernie wg. epoki przebranych statystów.

Kościuszkę gra Tadeusz Białoszczyński. Świetnie ucharakteryzowany na znaną z obrazów postać Naczelnika o energicznych ruchach i mocnym spojrzeniu, sprawia aktor ten bardzo dobre wrażenie. Jego niski doniosły głos wywołuje pożądane przez reżysera zainteresowanie wśród słuchaczy. Kamera do zdjęć jeździ bezszelestnie po całej sali, ujmując audytorium ze wszystkich stron: z przodu, z tyłu, z boku, aby efekt był możliwie najpełniejszy. Tylko mikrofon stoi nieruchomo, w odległości kilku metrów od Kościuszki.

Po ukończeniu zdjęć, oglądamy w przyległej hali budowę... Rynku krakowskiego, na którym Kościuszko złożył pamiętną przysięgę.

Głos Wojciecha Kossaka
o filmie
„Kościuszko pod Racławicami".

Kraków, plac J. Kossaka 4
Tel. 115.40

Warszawa, Hotel „Bristol"
Tel. 665.71.

Film „Kościuszko pod Racławicami" uważam bezwarunkowo za najpoważniejszy wysiłek w historji filmu polskiego. Scenariusz pod względem historycznym świetnie streszczony, a cała akcja batalistyczna wprost kapitalna. Miło mi jest, że przez afisz mój nazwisko moje jest znowu z temi Racławicami związane.

m/p WOJCIECH KOSSAK

16.I 1938 r.

Wydawca: Kino-Teatr „ADRIA" w Radomiu. Nakład 20.000 egz. Druk. Powszechna — Radom Focha ...